

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

การให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญของนักการเมืองในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลต่างๆแก่ประชาชน ดังเช่นอดีตนายกรัฐมนตรี นายอานันท์ ปันยารชุน ได้ให้สัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ถึงเรื่องการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน โดยได้กล่าวถึงช่วงที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีว่า จะมีเป้าหมายในใจในแต่ละวันว่าต้องการสื่ออะไรถึงประชาชนผ่านทางสื่อมวลชน แล้วใช้สื่อมวลชนในการเผยแพร่ข่าวสารเหล่านั้น นายอานันท์ได้กล่าวว่า “ผมจึงไม่สนใจว่านักข่าวจะถามอะไร สนใจเพียงว่าวันนี้ผมจะพูดเรื่องอะไร” (มติชนสุดสัปดาห์, ธันวาคม 2540, 905: 25)

คำสัมภาษณ์ของนายอานันท์ข้างต้น สอดคล้องกับคำอธิบายเรื่องการสัมภาษณ์ของสื่อมวลชนที่เม็ทซ์เลอร์และคิลดอนได้อธิบายไว้ โดยเม็ทซ์เลอร์ (Metzler, 1977: 100) อธิบายไว้ว่าการสัมภาษณ์มีข้อจำกัดทางด้านเวลา ทำให้ผู้สื่อข่าวถามคำถามได้เพียง 2-3 คำถาม ส่วนผู้ตอบคำถามก็จะพยายามพูดในสิ่งที่ตนเองต้องการเท่านั้น โดยไม่สนใจว่าคำถามเป็นอย่างไร

คิลดอน (Dillon, 1990: 94-95) ได้กล่าวถึงการสัมภาษณ์ของสื่อมวลชนว่า สื่อมวลชนตั้งคนเป็นตัวแทนของประชาชนที่ต้องการทราบข้อมูลคำตอบจากผู้ให้สัมภาษณ์ หน้าที่หลักของสื่อมวลชน คือ การถามคำถาม ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในหลายสาขาอาชีพ มีหน้าที่ในการตอบคำถามของสื่อมวลชน บุคคลเหล่านี้มักวางตนเองเป็นตัวแทนของกลุ่มบุคคลในสาขาอาชีพของตนที่มาตอบคำถามให้กับสื่อมวลชน ดังนั้นจึงพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มักไม่ตอบคำถามตามตรง เพราะผู้ให้สัมภาษณ์ถือว่าเป็นตัวแทนที่มาตอบคำถามต่อสาธารณชน ผู้ให้สัมภาษณ์มักตอบคำถามอย่างเป็นกลาง หรืออย่างคลุมเครือ จึงเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ต้องพยายามถามคำถามไปเรื่อยๆ จนกว่าจะได้รับคำตอบที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการถาม

ผู้วิจัยได้นำคำอธิบายเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ของสื่อมวลชนที่มีผู้กล่าวมาแล้วนี้ มาประกอบการพิจารณาการให้สัมภาษณ์ของนักการเมืองไทยต่อสื่อมวลชน และได้พบว่า มีลักษณะ

ของการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับที่คิดตอนและเม็ทซ์เลอร์ได้อธิบายไว้ คือ การตอบคำถามของนักการเมืองส่วนใหญ่ไม่ชัดเจน หรือไม่ตรงประเด็นตามคำถามของสื่อมวลชน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่ามีกลไกทางภาษาอะไรบ้างที่นักการเมืองใช้ในการตอบคำถามเมื่อมีการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน และผู้วิจัยจะศึกษาว่าจะสามารถจำแนกรูปแบบการตอบคำถามได้หรือไม่ นอกจากนี้ยังจะศึกษาต่อไปว่าสถานการณ์การสัมภาษณ์ที่ต่างกันจะมีอิทธิพลต่อรูปแบบการตอบคำถามของนักการเมืองอย่างไรหรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์

งานวิจัยเรื่องกลไกทางภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์โครงสร้างคำถามและคำตอบในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนของนักการเมือง
2. วิเคราะห์รูปแบบการตอบคำถามของนักการเมือง
3. ศึกษากลไกทางภาษาในการตอบแบบเฉียงคำถาม
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์การสัมภาษณ์กับรูปแบบการตอบคำถาม

1.3 สมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของงานวิจัยไว้ดังนี้

1. คำตอบของนักการเมืองมีองค์ประกอบหลัก 2 ส่วน คือ ส่วนที่ตรงคำถามและส่วนที่เฉียงคำถาม
2. กลไกทางภาษาที่ใช้ในการตอบคำถามแบบเฉียงมีทั้งในระดับคำและวากยสัมพันธ์
3. สถานการณ์การสัมภาษณ์แบบเฉพาะหน้านำไปสู่การตอบแบบเฉียงมากกว่าสถานการณ์แบบจัดเตรียม

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้จะเจาะจงเฉพาะการสัมภาษณ์ที่เป็นบทสนทนา ระหว่างนักการเมืองกับสื่อมวลชนซึ่งออกอากาศทางโทรทัศน์ โดยบันทึกเทปการสัมภาษณ์ของ สถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 ช่อง 9 ไอทีวี และไทยสกาย ผู้วิจัยเลือกเฉพาะการสัมภาษณ์ที่มีนักการเมือง เป็นผู้ตอบการสัมภาษณ์เพียงคนเดียวต่อการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง

ข้อมูลที่รวบรวมเป็นการสัมภาษณ์ทั้งหมด 20 ครั้ง แบ่งเป็น สถานการณ์แบบจัดเตรียม 10 ครั้ง และสถานการณ์แบบเฉพาะหน้า 10 ครั้ง สถานการณ์แบบจัดเตรียม คือ การสัมภาษณ์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ผู้ล่วงหน้าว่าจะมีการสัมภาษณ์หัวข้อเรื่องอะไร ส่วนสถานการณ์แบบเฉพาะหน้า คือ การสัมภาษณ์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่รู้หัวข้อเรื่องในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า ข้อมูลการสัมภาษณ์ในแต่ละสถานการณ์มีความยาวอย่างน้อย 5 นาที

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับ

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าผลของการวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ได้ข้อสรุปเรื่องการตอบคำถามของนักการเมืองไทยในการสัมภาษณ์ของ สื่อมวลชน
2. ได้แนวทางในการศึกษาทั่วโลกการใช้ภาษาของนักการเมือง
3. เป็นพื้นฐานในการศึกษาและวิเคราะห์ปริจเฉทสถาบัน (institutional discourse) แบบอื่นๆ เช่น ปริจเฉทการพิจารณาคดีในศาล และปริจเฉทในชั้นเรียน เป็นต้น
4. ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการในการสัมภาษณ์ของสังคมไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย